

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יז, תשכ"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

מבארה דניאל סאנדרס במילונ: jemand der alles in allem ist [=מי שהוא הכל בכל].

ראובן מירקין

מילון אנגלי-עברי חדש*

מילונם האנגלי-עברי של אברהם לבנסטון וראובן סיוון הוא מן הטובים ושבמילונים הדו-לשוניים, אשר נתפרסמו בארץ בשנים האחרונות. הוא גם דוגמה לשיתוף פעולה מוצלח של שני בלשנים, אנגלי ועברי, אשר זה להם מילונם המשותף השני (על מילונם העברי-אנגלי ראה "לשוננו לעם" קס"ב, אלול תשכ"ה).

במילון 1267 עמודים כפולני טורים, כ-60,000 ראשי ערכים ועוד כ-40,000 ערכי משנה: צירופים לקסיקאליים, ניבים ושימושי לשון מיוחדים.

לדברי המחברים בהקדמתם נועד מילונם "לשני סוגים של מעיינים: לדוברי עברית הנתקלים במלה אנגלית, בקריאה או בשמיעה, ומבקשים לדעת את מקבילתה העברית, ולדוברי אנגלית, המבקשים להתבטא בעברית, ומחפשים מקבילה עברית למלה מסוימת בהקשר מסוים באנגלית". על אף כפילות מטרתם נתנו המחברים את עיקר דעתם לצרכיו של דובר העברית, הנוקק למילון אנגלי-עברי.

* מילון מגידו החדש / אנגלי-עברי / ערוך בידי אברהם א' לבנסטון, ראובן סיוון / מגידו חברה להוצאת ספרים בע"מ / תל-אביב תשכ"ו.

יתרונו הכולט ביותר של המילון בשביל מעיק, שהעברית לשונו, הוא התעתיק הפוניטי המדויק של כל מלה אנגלית. תעתיק זה, המשתמש באותיות האל"ף-בי"ת העברית ובסימני הניקוד הטברני, מוסר את אופן הגייתם של 46 הגאים שבלשון האנגלית: 25 עיצורים, 12 תנועות ו-9 דו-תנועות. על אף ריבוי ההגאים המועתקים אין שיטת התעתיק מסובכת. כדי לציין את ההבדל שבין התנועות הקצרות לתנועות הארוכות באנגלית משתמשים מחברי המילון בהבדל שבין החירק והחסר לחירק המלא, בין החולם והחסר לחולם המלא ובין הקיבוץ לשורק. אף כי אין יסוד היסטורי להבחנה זו בתוך הלשון העברית, מותר להם למחברים להיאחז בה לצורך תעתיקם, כי האמונה בדבר אורך השורק וקוצר הקיבוץ וכיו"ב היא נחלת רוב ספרי הדקדוק העבריים בימינו. בקבעם את הסימן $\times$ י תעתיק של הדו-תנועה ei יכולים המחברים להסתמך על הגייתם של רבים מדוברי העברית במלים כגון ביצה, ביתו, מימי. לעומת זה אינו נראה לי לציין את העיצור th (כגון במלת thin) בתי"ו רפה. ציון זה היה טוב לדוברי עברית, שהגייתם תימנית או אשכנזית, אולם לדוברים, שהגייתם ספרדית — והם רוב דוברי העברית בארץ — מוטב היה להשתמש בסימן ת', בדומה לסימן ד' המציין את העיצור th (כגון במלת then). וכן מיותר לדעתי לציין את העיצור y (כגון במילת yes) ביו"ד דגושה. לצורך זה מספקת בהחלט יו"ד פשוטה, וההבדל שבין תנועת i הארוכה ובין העיצור y היה מתבטא בניקודה של היו"ד, בדומה ליו"ד העיצורית וליו"ד שהיא אם-קריאה בעברית.

בהקדמתם למילון עומדים המחברים על "האשליה של מלה כנגד מלה". אמת כי "הקבלה ממשית היא נדירה ביותר ומצטמצמת בעיקר לתחום המונחים הטכניים". פתרוך מקובל ברוב המילונים הלועזיים-עבריים הוא הצעת מספר רב של תרגומים למלה הזרה. כך, למשל, מביא מילון האנגלי-עברי של יהודה אבן-שמואל (קופמן) 19 תרגומים למלה cake (עוגה). במילון האנגלי-עברי של ראובן אלקלעי יש 30 תרגומים לפועל do. לפעמים נובע ריבוי התרגומים מלהיטותו של מחבר המילון להראות את עושרה של הלשון המתרגמת. כשהמדובר במילון שימושי (ולא במילון המיועד, דרך משל, למתרגמים) מכביד שפע זה על המעיין, שלא לצורך. מחברי המילון שלפנינו נהגו ריסון בעצמם והסתפקו במספר לא רב של תרגומים למלה האנגלית. אולם יש שהמלה האנגלית עצמה רבת הוראות ושימושים היא. במקרה זה אין מנוס מלהביא מספר גדול של תרגומים. כדי שלא להכשיל את קוראיו חייב מחבר המילון להתרבות הערות בדבר שימושיה של המלה הזרה ורמתה הסגנונית. כך, למשל, יש במילונם של לבנסטון וסיוון 18 תרגומים לפועל do. התרגומים מחולקים לתשע קבוצות כנגד תשע הוראות העיקריות של הפועל באנגלית, כשבין קבוצה לקבוצה סימן הפרד (:); עשה, ביצע, פעל, הוציא לפועל; השלים, גמר; גרם, השפיע; (המונית) רימה, שיקר; הספיק, היה די; (דיבורית) הכין (ארוחה וכד'); (המונית בבריטניה) הימר, התערב על סוס; נהג (בחכמה וכד'); הצליח, עלה בידו. בתום סדרת התרגומים ולפני 32 ערכי המשנה של צירופים, שהפועל do משמש בהם שימוש אידיומטי, באה

הערה זו: "כן משמש פועל זה כפועל עזר במשפטי שלילה, שאלה, ציווי, הדגשה, מניעת חזרה על הפועל העיקרי". או למשל מלת donkey מתורגמת: "חמור (כפשוטו, ובהשאלה ככינוי לטיפש, עקשן וכד')", donkey engine מנוע קיטור (משני, בסיפון אונייה), donkey's years (דיבורית בבריטניה) זמן רב". מילונם של לבנסטון וסיוון משופע בהערות כאלה. מילונים עבריים (אבן-שושן, מדן, כנעני) מביאים בראש ערכי הפועל את צורת הנסתר של העבר. אף על פי כן ממשיכים כמה מילונים לועזיים-עבריים להביא את צורת המקור הנפרד של הפועל העברי כתרגום הפועל הלועזי. היש צורך להסביר, מה מלאכותית שיטה זו בדור של עברית מדוברת! טוב עשו מחברי המילון שלפנינו בהביאם בטור העברי את צורות הנסתר של העבר.

חבל כי מילון טוב זה והדפסתו פגומה כל כך. האותיות קטנות, עד כי דרוש מאמץ כדי לקרוא את הכתוב, בייחוד בטור העברי המנוקד. ההדפסה בשיטת האופסט, שלא כבהדפסה הרגילה מתוך הסדר עצמו, גורמת לכך שאין האותיות משוקעות בתוך הנייר, והתוצאה במילון זה — אותיות חיוורות על רקע של נייר לבן מסמא עיניים.